

Especials > FONS ÀUDIO

La línia de programes *Especials* acull propostes d'artistes i comissaris relacionats d'una manera o altra amb la programació del Museu i la Col·lecció MACBA. FONS ÀUDIO és una sèrie documental des de la qual artistes de la Col·lecció MACBA parlen en primera persona de la seva obra.

Continguts del PDF:

- 01. Sumari
- 02. Escaleta del programa
- 03. Obres d'Alfons Borrell a la Col·lecció MACBA
- 04. Enllaços relacionats
- 05. Crèdits
- 06. Llicència

Producció: Lucrecia Dalt. Documentació i entrevista: Dolores Acebal.

FONS ÀUDIO #31

Alfons Borrell

Alfons Borrell és un dels màxims representants de la pintura abstracta catalana. La seva obra s'ha anat consolidant lentament com un cos expressiu propi d'una gran intensitat i solidesa. La seva pintura constitueix un cas singular dins dels moviments artístics que han definit la modernitat al nostre país, a la segona meitat del segle XX. A FONS ÀUDIO #31 Alfons Borrell ens ofereix un recorregut intimista a través de la seva biografia pictòrica, mentre reflexiona sobre l'art i la vida, la memòria i el record, la natura i el paisatge.

01. Sumari

Una obra "callada" com la d'Alfons Borrell (Barcelona, 1931) corria el risc de passar desapercebuda en la nostra era de la cultura espectacle. Així ho apunta el poeta i assagista Vicenç Altaió al documental *Reconèixer Borrell* (2012). Però Borrell ha aconseguit mantenir una pràctica obstinada i coherent, de més de sis dècades de recerca creativa, en la qual els pigments, les vivències de la natura, els records personals i el diàleg amb la superfície de la tela s'han fusionat donant lloc a una abstracció austera i vitalista que recorre, incorruptible, la història de la pintura catalana des dels anys setanta fins a l'actualitat. Per a Borrell la pintura és la vida. "Hi ha dos tipus de pintors –afirma l'artista– els que pinten allò que veuen i els que ells mateixos són pintura. Jo m'identifico amb aquests últims".

Encara que la formació de Borrell ha estat bàsicament autodidacta, pel seu camí s'han anat creuant una sèrie de personalitats artístiques que han jugat un paper decisiu en la seva trajectòria vital. Conèixer Hermen Anglada Camarasa a Pollença (Mallorca), el 1950, i freqüentar el seu taller, va connectar el jove Borrell amb una nova manera d'entendre la pintura aliena a les imposicions del realisme. Així, a la seva tornada a Sabadell, l'any 1952, Borrell va abandonar la figuració de tall naturalista que havia estat practicant, per llançar-se a un expressionisme abstracte, carregat de dramatisme, amb el qual mirava de capturar el pols vital de la realitat que l'envoltava. En aquells anys, la pintura matèrica d'Antoni Tàpies dominava el panorama artístic català i espanyol. Però Borrell no acabava de sentir-se còmode dins dels paràmetres de l'informalisme.

El 1960 va entrar a formar part del Grup Gallot, al costat d'Antoni Angle, Llorenç Balsach i Grau, Joan Josep Bermúdez, Manuel Duque, Josep Llorens, Joaquim Montserrat, Lluís Vila Plana i Gabriel Morvay. Aquest col·lectiu d'artistes, fundat a Sabadell, proposava una sèrie d'accions, a mig camí entre l'*action painting* i l'automatisme surrealista, amb les quals qüestionaven els límits de l'autoria i del mitjà pictòric. La participació de Borrell al grup va ser breu, però crucial per a la seva evolució posterior, ja que aquest gest col·lectiu i alhora destructiu que reivindicaven els gallot, va enfrontar l'artista amb la necessitat de fer tabula rasa i replantejar-se tota la seva concepció de la pintura.

Comença llavors un dècada de recerca, introspecció i reflexió artística que, en l'àmbit personal, coincideix amb el naixement dels seus tres fills i amb els anys de feina més intensa a la rellotgeria familiar. Un període d'aparent silenci creatiu en el qual, no obstant això, s'estava gestant un estil cada vegada més depurat i personal, que deriva més tard en aquests camps de color sobris, precisos i envolupants que caracteritzen la seva producció posterior.

La dècada dels setanta va ser, en canvi, una etapa expansiva en la qual es van succeir els esdeveniments i les exposicions: el 1973 es presenta a Sabadell la primera exposició individual a la sala 2 de l'Acadèmia de Belles Arts, després de gairebé una dècada d'introspecció; el 1976 participa a la mostra col·lectiva Pintura 1 a la Fundació Joan Miró de Barcelona; dos anys més tard, la mateixa Fundació Miró li dedica una exposició individual a l'Espai 10; i aquest mateix any (1978) és seleccionat per formar part de la mostra Seny i rauxa. 11 artistes catalans al Centre Pompidou de París. El 1977, a més, coneix Lluís Maria Riera, director artístic de la Galeria Joan Prats, i el poeta i artista Joan Brossa. Dues relacions que el marquen

[Alfons Borrell al seu estudi durant l'enregistrament de l'entrevista]

tant en el terreny personal com en el professional. Des d'aquest moment, Borrell va començar a exposar regularment a la Prats. I la seva estreta i duradora amistat amb Brossa el va connectar amb nous universos de llibertat poètica.

Borrell forma part d'una generació de pintors catalans situada a cavall entre l'informalisme dels cinquanta i els seixanta, i la transavantguarda neofigurativa dels vuitanta. Una generació heterogènia, però, com diu Elvira Maluquer, "unida per una manera de 'pintar' —en el sentit tradicional del terme— que carregava l'accent sobre l'essencialitat i el color com a vehicle d'expressió"¹. Ens referim a creadors com Albert Ràfols Casamada, Joan Hernández-Pijoan, Pic Adrian, Joaquim Chancho i el propi Borrell, entre d'altres. Tots ells hereus d'un corrent l'origen del qual podríem situar en la figura de Miró i que inevitablement passa també per Tàpies.

En paral·lel a les seves pintures, Borrell ha produït una enorme quantitat d'obra gràfica sobre paper, de la qual es desprèn una gestualitat nua i incisiva que ens situa enfront del buit. En aquesta línia s'inscriu la sèrie de dibuixos que, des de 2010, formen part de la Col·lecció MACBA: *Sense títol* (1976-1979).

Alfons Borrell ha participat en diverses exposicions individuals i col·lectives, entre les quals destaquem: *Pintura dels setanta a Barcelona. Superfície i color*, MACBA (1997); *Alfons Borrell o la celebració del color*, Centre d'Art Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat (2006) i Museu d'Art de Sabadell (2007); *Alfons Borrell. Obra sobre paper 1956-2010*, Fundació Palau de Caldes d'Estrac (2011) i Museu d'Art de Sabadell (2013).

El 2014 rep el guardó honorífic dels Premis GAC, que atorguen les tres associacions de galeristes de Catalunya. Actualment, Borrell continua pintant i treballa en el disseny d'un projecte d'intervenció a l'espai públic per al nou Passeig de la Plaça Major de Sabadell. També prepara una retrospectiva de la seva obra a la Fundació Joan Miró de Barcelona (2015).

¹ Elvira Maluquer: *Pintura de los setenta en Barcelona. Superficie y color*. Barcelona: MACBA, 1997 [cat. exp.].

02. Escaleta del programa

- 01:01 Del terròs a la pintura
- 02:15 Aprenent sense mestre
- 02:59 Anglada Camarasa i el Port de Pollença. Una nova manera d'entendre la pintura
- 06:18 Retorn a Sabadell (1952): el camí cap a l'abstracció
- 08:14 El Grup Gallot (1960): el gest col·lectiu i la destrucció total
- 10:42 1962-1969: anys de silenci
- 12:42 El primer estudi
- 13:41 Anys setanta: Fundació Miró, Galeria Joan Prats, Joan Brossa
- 17:08 Teles de cotó i pintura acrílica
- 18:53 *Seny i rauxa. 11 artistes catalans al Centre Pompidou de París* (1978)
- 19:56 La pintura és la vida del pintor
- 22:20 Conjunt d'obres *Sense títol* (1976-1979)
- 26:05 La natura, font d'inspiració emocional
- 29:14 Record i memòria
- 30:10 Obra acabada

03. Obres d'Alfons Borrell a la Col·lecció MACBA

Sense títol, 1976
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA
www.macba.cat/ca/sense-titol-3646

Sense títol, 1976
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA
www.macba.cat/ca/sense-titol-3645

[Alfons Borrell, *Sense títol*, 1976]

Sense títol, 1976
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA
www.macba.cat/ca/sense-titol-3647

Sense títol, 1977
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Donació de l'artista
www.macba.cat/ca/sense-titol-3969

20-1-1977, 1977
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Donació de l'artista
www.macba.cat/ca/20-1-1977-3968

(Oli), 1978
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Fons Joan Brossa. Dipòsit Fundació Joan Brossa
www.macba.cat/ca/oli-4838

[Sense títol], 1979
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona
www.macba.cat/ca/sense-titol-4644

19-4-1979, 1979
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Donació de l'artista
www.macba.cat/ca/19-4-1979-3970

Litografia, 1979
Col·lecció MACBA. Procedent del Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya
www.macba.cat/ca/litografia-181

14-XI-80, 1980
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Donació de l'artista
www.macba.cat/ca/14-xi-80-3971

[Sense títol], 1986
Col·lecció MACBA. Consorci MACBA. Fons Joan Brossa. Dipòsit Ajuntament de Barcelona
www.macba.cat/ca/sense-titol-4667

4-9-89, 1989
Col·lecció MACBA. Procedent del Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya
www.macba.cat/ca/4-9-89-0481

04. Enllaços relacionats

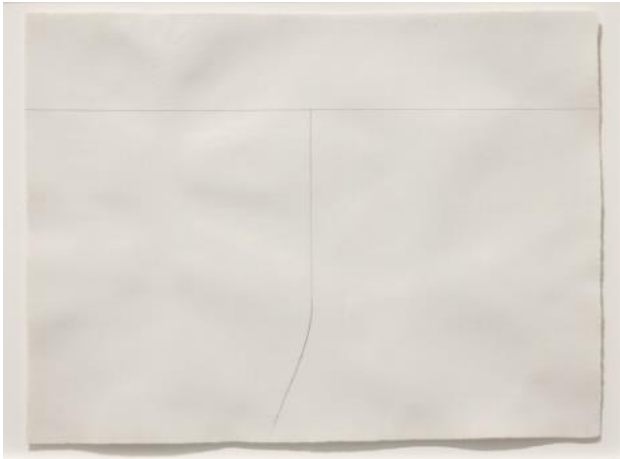
Alfons Borrell a Viquipèdia
ca.wikipedia.org/wiki/Alfons_Borrell_i_Palazón

Reconèixer Borrell, documental dirigit per Aleix Gallardet. Producció: Pirinaigua Audiovisuals (2012), a TV3
www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/Reconeixer-Borrell/video/4567571/

Fent un trànsit boreal, vídeo sobre la realització de la carpeta d'artista *Trànsit boreal* d'Alfons Borrell i J. M. Mestres Quadreny, a VilaWeb Televisió (2011)
www.vilaweb.tv/fent-un-transit-boreal

Alfons Borrell. Obra sobre paper 1956-2010, exposició a la Fundació Palau (2011)
www.fundaciopalau.cat/fundacio-palau/ca/exposicions-temporals/exposicio.html?title=%20-%20alfons%20borrell.%20obra%20sobre%20paper,%201956%20-%202010&html=11957.html

"Alfons Borrell-Enric Majoral. Intercanvi de records i emocions" a *Quadern de les idees, les arts i les lletres* (gener de 2014)
quadern.fundacioars.org/alfons-borrell-enric-majoral-intercanvi-de-records-i-emocions/

[Alfons Borrell, *Sense títol*, 1976]

“Reconèixer Borrell”, article de Susanna Portell a Núvol (09/05/2013)
www.nuvol.com/la-tria/reconeixer-borrell/

“Alfons Borrell, drama i nostàlgia”, article d’Antoni Ribas Tur a *Ara* (28/08/2011)
www.ara.cat/premium/estiu/Alfons-Borrell-drama-nostalgia_0_544145585.html

05. Crèdits

Produït per Lucrecia Dalt. Veus: Lucrecia Dalt i Roc Jiménez de Cisneros. Entrevista i documentació: Dolores Acebal. Enregistrat amb un micro Beyerdynamic MC 930, una gravadora Tascam DR-100 i editat amb Ableton Live.

06. Llicència

2015. Aquest podcast està llicenciat sota Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (CC BY-NC-ND 3.0).